

KULTURNO-POVIJESNA BAŠTINA OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

Osječko-baranjska županija

Kulturno-povijesna baština Osječko-baranjske županije

Kratak pogled na svjetovne i sakralne svjedoke prošlosti

Osječko-baranjska županija, pretežno nizinski i ravničarski kraj sjevero-istočne Hrvatske, prostire se na južnom rubu Panonske nizine. U nju su utkane zemljopisne cjeline Baranja, Đakovština, Valpovština i donjomiholjački kraj. Gradovi – Osijek, Našice, Đakovo, Beli Manastir, Donji Miholjac, Valpovo i mjesta – Aljmaš, Erdut, Bizovac, Bilje, Darda, Kneževo, Batina, Topolje i druga – nastali su u davnoj, davnoj prošlosti,

sa spomenicima koji sadržavaju blistave djeliće riznice europske kulture.¹

Ovuda – gdje su Drava, Karašica, Jošava, Vuka i Dunav stvorili tlo pogodno za život čovjeka – kretali su se nekoć Kelti, a potom i Rimljani, ti koji su ostavili snažan pečat u povijesti golemih područja Europe i šire od nje. Ovuda su zacijelo vodili putovi razmjene između Tračana i Etruščana, a preko ovih rijeka, preko i mimo močvara, kroz

panonske šume, kretat će se i mnogi narodi sa sjevera prema jugu i s juga prema sjeveru. I ne bez razloga – tu je dunavski limes i dravski vodotok. Kao mjesta života ljudi gradovi i

¹ Sjedište županije je u Osijeku, zapadno od njega u ovom pregledu su Bizovac, Valpovo, Donji Miholjac i Našice, južno se ističe Đakovo, istočno od središta županije javljaju se Aljmaš i Erdut, a sjeverno od Osijeka nailazi se na Bilje i posebno čuveni rezervat Kopački rit, Dardu, Tikveš, Beli Manastir, Kneževo te na Gajić/Topolje.

Osijek – Tvrdja Trg sv. Trojstva

ostala mjesta svjedoci su i potonjih povijesnih razdoblja.

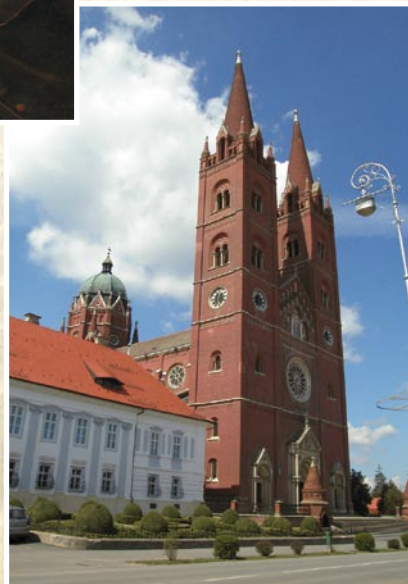
Tako u osječkoj Tvrdi zdanja baroka svjedoče o ukrštanju života velikih vojnih garnizona, državnog činovništva, trgovačkog i obrtničkog staleža; u Valpovu, Bilju, Kneževu, Donjem Miholjcu, Našicama, raskošni plemićki dvorci svjedoče o djelovanju plemstva vezanog za obradu zemlje i za nastup novih gospodarskih djelatnosti, a đakovačka katedrala i biskupijski

Biskup Josip Juraj Strossmayer

Našice – dvorac

Đakovo – biskupijski dvor i katedrala

dvor svjedoci su, pak, života žive Crkve na tom području. U kulturnoj baštini mnogih gradova nižu se i neoklasicistički i secesijski spomenici do suvremene arhitekture.

Svaki grad i svako mjesto Osječko-baranjske županije ima svoju osobnost koju mu je dalo određeno povijesno razdoblje. Stoga, s bogatom riznicom kulturno-povijesnih dobara utkaju se svakome trajno u sjećanje.

Osijek

Duga i burna povijest namrla je Osijeku mnogo kulturno-povijesnih spomenika, posebice iz 18. i 19. stoljeća.

Skladna barokna Tvrdća pripada među najznačajnije drevne gradske jezgre, ne samo u nas. Iako je samo djelomice očuvana, jedna je od najvrjednijih baroknih urbanih cjelina u Hrvatskoj.

Spomenici barokne Tvrdće grupirali su se oko četvrtastog glavnog trga kojim dominira veličanstveni barokni kužni pil

Pogled na Tvrdću iz Perivoja kralja Tomislava

Kužni pil

Detalj
zavjetnog
stupa sv.
Trojstva

– kip Sv. Trojstva – podignut 1730. godine. Na velikom kapitelu vitkoga stupa nalaze se likovi Svetoga Trojstva s anđelima na oblacima. Ispod toga je postolje s volutama na kome su smješteni zaštitnici od kuge. Pil je dopunjen 1784. zasebnim postoljima sa četiri kipa svetaca (sv. Sebastijanom, sv. Rokom, sv. Rozalijom i sv.

Katarinom). Čini jednu od najljepših baroknih tvorevina u Osijeku.

Zgrada današnjega Muzeja Slavonije sagrađena je 1702. u baroknom slogu za potrebe tadašnjega gradskog magistrata. Tu je i zgrada gradske straže iz 1709. koja je prema središnjem tvrđavskom trgu okrenuta s

Tvrdća – Trg sv. Trojstva

Trg sv. Trojstva – pogled
na zgradu Gradske
straže

Vodena vrata

i druge kuće, niz vojarni s otvorenim nizovima arkada i slično.

Od nekoliko sakralnih spomenika kulture u Tvrđi ističe se franjevački stari samostan (sa dva krila – istočnim i južnim – u obliku slova L), čija je gradnja počela 1699. i trajala do 1705. godine. Od 1731. do 1733. građeno je, istočno od crkve,

nizom arkada i prepoznatljivim tornjem. Na sjevernoj strani trga je Generalska komanda (današnji Rektorat Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera i Poljoprivredni fakultet), zgrada golemih dimenzija s atlasima na visokom ulaznom portalu. U Tvrđi su i deseci drugih svjetovnih spomenika, od kojih se osobito ističu plemićke

**Visoki ulazni
portal zgrade
Generalske
komande s at-
lasima (današnji
Rektorat i
Poljoprivredni
fakultet)**

ново krilo samostana, tj. novi samostan koji je posve završen 1761. i povezan nadsvođenim lukovima s istočnim krilom stare samostanske zgrade.

Franjevci su od 1709. do 1732. gradili baroknu crkvu sv. Križa, koju Osječani od milja zovu crkva sv. Antuna. Svetište crkve je na istoku, glavni ulaz na zapadu, a pokrajniji na južnoj strani. Tijekom gradnje povezao je izgrađeni hodnik crkveni kor sa samostanom; glavni oltar sv. Križa (izrađen 1726.) odmaknut je od zida i na njega postavljen kip Marije Jud iz 15. stoljeća. U crkvi se čuvaju vrijedne oltarne slike i drugi crkveni inventar.

Na zapadnom kraju Trga Jurja Križanića izdiže se župna crkva sv. Mihaela arkandela, zaštitnika Crkve. Ta monumentalna građevina dvoranskoga tipa, s dva masivna zvonika (tornja) na istočnom pročelju, reprezentativni je primjer austrijskog baroknoga sakralnog graditeljstva u Slavoniji. Svojom veličinom i s vrlo vrijednim baroknim inventarom, longitudinalna jednobrodna građevina sa po dvije bočne kapele sa svake strane lađe i sa zaobljenim svetištem, dominira ne samo prostorom trga, već i cijelom Tvrdom. Podignuta u duhu kasnoga baroka kontinentalne Hrvatske, kojoj nedostaje samo slikarskih prikaza na unutrašnjim zidovima crkve, pripada u red značajnih sakralnih građevina u Đakovačkoj i Srijemskoj biskupiji.

Nadsvođeni lukovi

Gornji grad, izgrađen urbanistički pravilno i sistematski, prava je povijesna riznica. Od druge polovice 19. stoljeća postao je reprezentativni dio grada preuzevši sve atribute središta Osijeka. O tome svjedoče njegovi trgovi, položaj i izgled gornjogradskih ulica koje i danas privlače pozornost stilom svojih zdanja iz doba historicizma i secesije.

Od najstarijih sakralnih kulturno-povijesnih spomenika ističu se kapucinski samostan izgrađen

1710. i današnja barokna crkva sv. Jakova, koja potječe iz 1727. godine. Jednostavnog je pročelja bez ornamenata. Unutrašnjost crkve opremljena je u drugoj polovici 18. i tijekom 19. stoljeća reprezentativnim slikama u tehnici ulja na platnu. Posebice je vrijedna monumentalna oltarna pala kasnobaroknog stila bečke likovne akademije na kojoj je prikazan patron crkve sv. Jakov Stariji apostol u borbi s Maurima.

Gospa osječka
– Čuvarica grada

Franjevački samostan
i crkva sv. Križa

Unutrašnje dvorište
Franjevačkog samostana

Crkva sv. Križa

Kapucinski
samostan i crkva
sv. Jakova

Župna crkva
sv. Mihaela
arkandela

Unutrašnjost župne crkve
sv. Mihaela arkandela

Glavni oltar sv. Petra i Pavla

U samom središtu Gornjega grada dominira župna crkva sv. Petra i Pavla izvana građena od fasadne opeke. Građena je od 1894. do 1898. potporom tadašnjega bosansko-đakovačkog i srijemskog biskupa Josipa Jurja Strossmayera. Odasvud uočljiv zvonik diže se uvis 90 metara. Podijeljen je u četiri galerije. Od inventara osobito su vrijedne freske Mirka Račkoga. Ovom župnom crkvom središnji Trg Ante Starčevića i Osijek dobili su svoj prepoznatljiv simbol – vertikalnu i krunu grada.

Od velikog broja zdanja svjetovne arhitekture u Gornjem gradu ističu se u Županijskoj ulici klasicistička palača Virovitičke (današnje Osječko-baranjske) županije izgrađena 1846. godine, zgrada današnjega Hrvatskog narodnog kazališta iz 1866. u pseudomaurskom stilu, te u Europskoj aveniji zgrada Privredne komore.

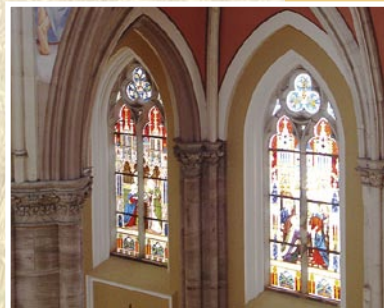
Posebice je vrijedan niz kuća u Europskoj aveniji koji predstavlja

Župna crkva sv. Petra i Pavla

Freske i vitraji

Secesijski niz u
Europskoj aveniji;

Glavna pošta

Kino Urania

Kapelica sv. Roka i Marijin kip

u Hrvatskoj najljepši secesijski niz javnih i privatnih zgrada izgrađenih od 1904. do 1905. godine, te zgrada Glavne pošte i kina Urania podignute 1912.

I Donji je grad, iznikao na temeljima antičke Murse, grupiran uglavnom oko glavnoga trga. Ima nekoliko vrijednih sakralnih i profanih kulturno-povijesnih spomenika. Tu je vrlo vrijedna barokna kapelica

Župna crkva Preslavnoga
Imena Marijina

**Bivša židovska sinagoga –
sastavnica današnjega
Evandeosko-teološkog
fakulteta**

U najzapadnijem dijelu Osijeka u Retfali izgrađen je, u tzv. Napoleonovom razdoblju od 1796. do 1801., u slogu baroknog klasicizma, karakterističnog za arhitekturu dvoraca zapadne i srednje Europe toga doba, prizemni dvorac grofova Pejačevića. (Danas pripada družbi Marijinih sestara od čudotvorne medaljice.) Zapadno od nekadašnjeg perivoja, danas u sklopu retfalačkog groblja, podignuta je 1891. kapela-mauzolej paviljonskoga tipa obitelji Pejačević.

sv. Roka podignuta 1744. u vrijeme velike epidemije kuge i Marijin kip izgrađen 1754. godine. Župna crkva Preslavnoga Imena Marijina, najljepša osječka barokna crkva, izgrađena je od 1733. do 1743. U Cvjetkovoj ulici je negdašnja židovska sinagoga, izgrađena 1902. godine, koja danas pripada Evandeosko-teološkom fakultetu u Osijeku. Tu su i kasnobarokne građanske kuće iz druge polovice 18. stoljeća – kuća Aksmanovića, Kragujevića i druge.

**Kapela-mauzolej
obitelji Pejačević**

Bizovac

Lijepo slavonsko mjesto, dvadesetak kilometara zapadno od Osijeka. Danas je poznata po Bizovačkim toplicama s ljekovitim kupkama termalne vode (s unutarnjim i vanjskim bazenima) negoli po prizemnoj kuriji i nizu gospodarskih zgrada grofova Prandau – Normann od Ehrenfelsa izgrađenim u prvoj polovici 19. stoljeća. Prizemni dvorac je historicistička prizemnica u obliku plitkoga slova «U» s idiličnim prozorima koji su obrubljeni ornamentiranim drvenim okvirima.

Kurija obitelji Prandau – Normann

Glavni oltar

Župna crkva sv. Mateja izgrađena je 1802. godine. Proširena je i dozidana sakristija 1875. Jednostavna je klasicistička jednobrodna građevina sa zaobljenim svetištem. Prizemni župni dvor izgrađen je u drugoj polovici 19. stoljeća.

Župna crkva sv. Mateja

Valpovo

Srednjovjekovna kula u sklopu dvorca Valpovo

Bezgrešnog začeca Blažene Djevice Marije (izgrađene 1733. godine, te posvećene 1737. poslije uređenja unutrašnjosti crkve) i impozantnom vijčnicom izgrađenom u historicističkom stilu.

Središnji dio trga uokviren je s jedne strane kasnobaroknom jednokatnicom hotela, a s druge strane kasnobaroknom katnicom obitelji Desaty, te kućama Burjana i Šećara sagrađenima u klasicističkom slogu. Zgrade, iz daljine, čine izvanredan okvir za vizualan doživljaj valpovačkog dvorca Prandau-Normanna.

Valpovo, grad na Karašici, zapravo je grad muzej. Razvilo se iz srednjovjekovnog utvrđenog grada Walpo koji se spominje već u prvoj polovici 15. stoljeća. Kao rijetko koja srednjovjekovna utvrda u Hrvatskoj, uspjela se sačuvati sve do danas, i to zato jer ju Turci Osmanlije prilikom napuštanja (1687.) nisu srušili. U 18. stoljeću nekadašnju su utvrdru grofovi obitelji Hillebrand von Prandau pretvorili u dvorac s tornjem na pročelju, a oko njega uredili prostran perivoj. Sjeverni dio perivoja (oko samog dvorca) uređen je po uzoru na engleske pejzažne perivoje. Južni dio perivoja čini autohtona šuma u kojoj prevladavaju hrast i lipa. Dvorac, u kojem se danas nalazi Gradski muzej, jedan je od najznačajnijih spomenika

svjetovne arhitekture sjeverne Hrvatske.

Jugoistočno od staroga grada, na raskrižju glavnih prometnica, ljevkastr je oblikovan glavni trg. Sjeverni dio trga naglašen je baroknom župnom crkvom

Južno pročelje baroknog dvorca Prandau-Normann

Donji Miholjac

U Donjem Miholjcu, gradu smještenom gotovo na obali Drave, kontinuitet naseljenosti traje od davnina.

U gradu su dva plemićka dvorca. Oveću plemićku građevinu tzv. stariji miholjački dvorac, koji se prednjom fasadom proteže uz središte Donjega Miholjca, izgradila je 1818. barunica Marija Ana udovica baruna Josipa Ignaca Hilleprand von Prandaua (rođena Pejačević). Kasnobarokni prizemni dvorac završava kružnom dekorativnom kulom na jugoistočnom uglu dvorca koja je od njega odmaknuta i s njime povezana terasom. Uličnom pročelju ritam daje niz od 19

Romantični historicistički dvorac obitelji Mailáth

Kasnobarokni prizemni dvorac obitelji Prandau

jednakih prozora s neupadljivim kasnobaroknim ukrasima, a dvorišnom pročelju niz boltano zatvorenih prozora. Druga miholjačka ljepotica je noviji historicističko-neoromantičarski

dvorac grofovске obitelji Mailáth s prekrasnim perivojem engleskoga tipa koji stvara sliku dvorca u duhu engleskoga stila tipa Tudor. Građen je od 1903. do 1906. i jedan je

od najmlađih, ali i najljepših i najromantičnijih dvoraca u Slavoniji. Naime, veći broj tornjića i dimnjaka te polukružnih i drugih rizalita, terase obrubljene željeznim stupastim ogradama, kule na uglovima – sve to daje dvorcu romantični izgled rijetko viđen u ravnoj Slavoniji. (Obitelj Mailáth je 1885. dobila Donji Miholjac ženidbenom vezom s obitelji Prandau.)

Nova barokna župna crkva sv. Mihaela arkandela, izgrađena na starim gotičkim temeljima, velebna je građevina barokne gradnje 18. stoljeća s najavom klasicističkih stilskih elemenata; jednobrodna je crkva s bačvasto profiliranim svodom te zaobljenim svetištem.

Našice

Našice su poznate po svojim kulturno-povijesnim spomenicima ili njihovim ostacima iz srednjovjekovna doba. Posebice značajan trag ostavili su franjevci koji su tijekom 18. stoljeća sagradili veleban trokrilni jednokatni samostan, pregrađivan od 1712. do 1755. godine, te temeljito barokizirali

je 1812. godine, te temeljito obnovljen nakon potresa 1817. Proširivan je u vrijeme grofa Ladislava Pejačevića i 1850. uglavnom dobio današnji izgled. Godine 1865. dvorac je znatno proširen i dozidane su okrugle kule na rubovima dvorca. (Danas se u dvorcu nalazi Zavičajni muzej Našice i galerija slika.) Lovački ili

Franjevački samostan sa crkvom sv. Antuna Padovanskoga

mali Pejačevićev dvorac nalazi se u središtu perivoja (danas služi za školske svrhe). Izgrađen je u klasicističkom slogu 1905. godine, a useljen dvije godine potom.

U gradskom središtu Našica ističe se nekoliko klasicističkih i secesijskih zdanja te grobljanski spomenici na mjesnom groblju – neogotička mauzolejna kapela s kriptom obitelji Pejačević i grob glasovite hrvatske skladateljice Dore Pejačević s mramornom bistom.

Veliki Pejačevićev dvorac s perivojem

staru gotičku crkvu sv. Antuna Padovanskoga. U crkvi se nalaze barokni oltari (1765. – 1774.), propovjedaonica (1769.), ispovjedaonice (1772.), orgulje Josipa Janečka iz Budima (1776.), rokoko oratorij s grbom obitelji Pejačević, korske klupe i drugi crkveni inventar.

Najimpozantniji objekti u središtu Našica, u prostranom perivoju engleskoga tipa, su dva dvorca grofovske obitelji Pejačević. Oni pripadaju u najljepše primjere ladanjske historicističke i klasicističke gradnje u istočnoj Hrvatskoj. Glavni, veliki, Pejačevićev dvorac sagrađen

Lovački ili mali Pejačevićev dvorac

Đakovo

Đakovo se s pravom ponosi svojom prošlošću i kulturno-povijesnim spomenicima od najstarijih vremena pa do 20. stoljeća. U rimsko doba Certissa, a u srednjem vijeku castrum Dyaco, spominje se prvi put 1239. u darovnici hercega Kolomana, brata hrvatsko-ugarskoga kralja Bele IV., koji je bosanskim biskupima darovao grad Đakovo

Župna crkva Svih Svetih

Kasnobarokne
kaptolske
kanoničke kurije

Josipa Jurja Strossmayera i Muzej Đakovštine s galerijom slika, dijecezanski arhiv i knjižnica, samostan sestara sv. Križa sa crkvom i druge građevine – sačuvale su draž stare jezgre grada isprepletene karakteristikama baroka, secesije i historicizma.

sa velikim kompleksom zemljišta. Skladne i stilski ujednačene građevine iz različitih povijesnih razdoblja – zidine iz 14. stoljeća, župna crkva Svih svetih, nekadašnja turska džamija iz 16. stoljeća, kasnobarokne kaptolske kanoničke kurije, neoromanička biskupska katedrala sv. Petra, biskupski dvor, Dijecezanski muzej, Spomen-muzej biskupa

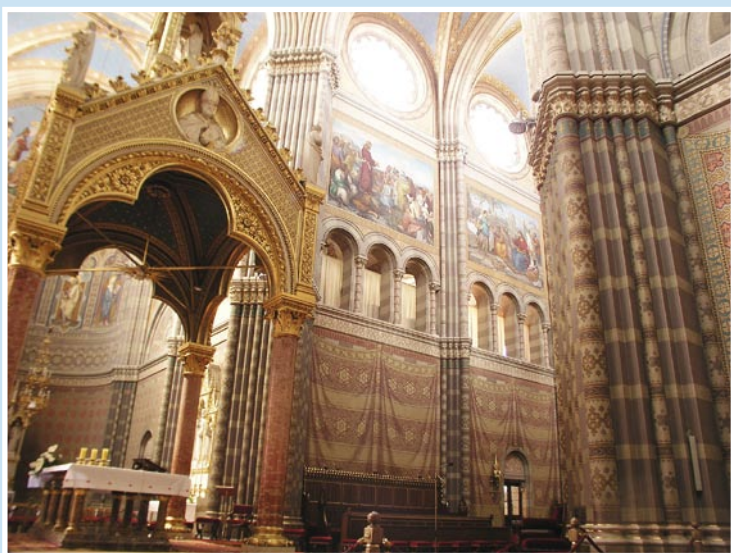

Spomen muzej biskupa Josipa Jurja Strossmayera

Panoramom Đakova dominira monumentalna neoromanička katedrala sv. Petra sa dva zvonika (visokih 84 m) koju je podigao bosansko-đakovački i srijemski biskup Josip Juraj Strossmayer. Građena je u razdoblju od 1866. do 1882. godine po nacrtima bečkih arhitekata Karla Roesnera i Fridricha von Schmidta. U kripti katedrale je grobnica biskupa Strossmayera s reljefom – rad kipara Rudolfa Valdeca.

Katedrala sv. Petra

**Unutrašnjost
katedrale**

Aljmaš

U Aljmašu, mjestu nedaleko od sutoka Drave i Dunava, svjedoci burne prošlosti su dvorac i kurija plemićke obitelji Adamović smješteni na brežuljkastom dijelu naselja. Prostrani klasicistički dvorac podignut je početkom 19. stoljeća. To je prizemna građevina s tlocrtom u obliku slova «U», ali s vrlo izraženim i dugim portikom na pročelju. Portik drže četiri jaka pravokutna stupa te dva okrugla stupa u sredini između kojih se nalazi pet stepenica. Impozantni ulazni portik završava velikim trokutnim zabatom ukrašenim motivom slijepih arkada uz rubove. I Adamovićeve kurija nastala je u prvoj polovici 19. stoljeća. To je također jednostavna klasicistička prizemnica koja je u tlocrtu pravokutnog oblika. Glavno pročelje čini 9 prozorskih osi, od kojih su dvije rizalitno plitko izbočene. (Obje građevine su teško stradale 1991. godine.)

Zavjetni kip Gospe od Utočišta

Aljmaš je dijecezanska župa i jedno od najznačajnijih marijanskih prošteništa istočne Hrvatske. U župnoj crkvi Pohoda Marijina nalazi se svetište čudotvornog kipa Gospe od Utočišta, što su ga 1704. tamo prenijeli osječki

isusovci. Sveti Otac Papa Ivan Pavao II. prilikom svoga trećeg apostolskog pohoda Hrvatskoj 7. lipnja 2003. u Osijeku je pri misnom slavlju, posebnim obredom, okrunio zavjetni kip Aljmaške Gospe.

Erdut

Poput straže na Dunavu uz mjesto Erdut nalaze se ruševine nekoć srednjovjekovnog utvrđenog feudalnog grada, potom sjedišta gosposštije. Mjesto se uzdiže stotinjak metara iznad desne dunavske obale po sredini meandra što ga čini Dunav između Aljmaša i Dalja.

Obitelj Adamović-Cseh sagradila je oveću kuriju, koja je služila kao središte posjeda te je uz stambeni dio imala i gospodarske zgrade te velike

podrume koji se i danas koriste. Kurija je vrlo razvedenog tlocrta, izgrađena je potkraj 18. ili početkom 19. stoljeća u historicističkom stilu. To je prizemno zdanje koje ima jednokatno krilo te poligonalnu kulu s tornjićem. Visoki trijem koji čini glavni ulaz ukrašen je vrijednom drvorezbarijom. (U tom zdanju je 12. studenoga

1995. potpisan tzv. Erdutski sporazum, koji je označio okončanje Domovinskog rata u Republici Hrvatskoj i ustrojavanje prijelazne uprave za Podunavlje pod nadzorom snaga Ujedinjenih naroda.)

Kurija obitelji
Adamović-Cseh

Dvorac Eugena Savojskoga

U Bilju, mjestu u Baranji u susjedstvu s jednim od najvećih europskih močvarnih ptičjih rezervata uz Dunav – Kopačkim ritom, najveću pozornost privlači vrijedno spomeničko zdanje barokni dvorac s velikim perivojem koji je dao podignuti princ Eugen Savojski između 1705. i 1712. godine. Glavni, reprezentativni, dio dvorca je jednokatan s masivnim tornjem u središnjem dijelu, ukrašen pilastrima i profiliranim vijencima. Pobočna krila jednostavno su obrađena s pravilnim nizovima prozora. Na dvorišnom pročelju iznad ulazne bolte očuvan je polikromirani

grb obitelji Savojski. Opkop oko dvorca podsjeća na srednjovjekovni način obrane. Središnja glavna zgrada okrenuta je prema mostu. Dvorac je bio sjedište golemoga Beljskog vlastelinstva sve do 1827. kada je uprava prenesena u Knežvo. Cjelokupni kompleks

Detalj – grb obitelji Savojski

dvorca nadopunjuje romantični i njegovani prostrani perivoj.

Zidana župna crkva Bezgrešnog Začeca Blažene Djevice Marije izgrađena je 1775. godine. To je bila sakralna jednobrodna građevina sa zaobljenim svetištem i inventarom s oznakama kasnoga baroka i ranoga klasicizma. (U vrijeme agresije na Hrvatsku 1991. i 1992. toranj crkve je razoren, sakristija je izgorjela, a inventar opljačkan. Nakon mirne reintegracije Baranje 1998. u potpunosti razdoblju potpuno je obnovljena i restaurirana te bljesnula u punom sjaju.)

Darda

U kompleks dvorca mađarsko-hrvatske obitelji Eszterházy i perivoja uvode secesijska željezna vrata – ručni rad nepoznatog majstora. Iako je dvorac u Dardi po vrijednosti druge spomeničke kategorije, u lošem je stanju jer je u vrijeme Domovinskog rata (1991. i 1992.) devastiran i opljačkan te čeka obnovu. Jednokatna je građevina podignuta u drugoj polovici 18. stoljeća kao središte prostranog imanja baruna Eszterházya. Dvorac u sebi ujedinjuje baroknu tlocrtnu koncepciju karakterističnu za vrijeme građenja, ali i klasicističko-građevinsko

shvaćanje koje se upravo javljalo. U središtu glavnoga pročelja, na trima jednakim arkadama, leži ostakljena drvena veranda koja završava s klasicističkim trokutnim zabatom. Bočna krila dvorca jednostavnih su linija, a u dvorišnom dijelu nastavljaju se u prizemnim gospodarskim zgradama.

U blizini dvorca nalazila se župna crkva sv. Ivana Krstitelja građena od 1715. do 1717. godine. Jednobrodno sakralno zdanje sa zvonikom postavljenim rizalitno iznad glavnog ulaza

bilo je sve do Domovinskog rata 1991. i 1992., kada je uništena, sjajno djelo baroka. Crkva je raspolagala vrijednim unutrašnjim inventarom iz 18. i 19. stoljeća. (Crkva nije obnovljena.)

U Dardi postoji i parohijska crkva sv. Mihajla sagrađena 1777. u baroknom slogu. Ima bačvasti strop u lađi, a namještaj je s kraja 18. i većim dijelom iz 19. stoljeća s klasicističkim oznakama.

Dvorac baruna
Eszterházya

Tikveš

Glavni tikveški dvorac

U prirodnom raju dunavskoga močvarnog poloja, nešto južnije od baranjskoga mjesta Luga, podignut je u 19. stoljeću omanji jednokatni lovački dvorac u poznatom šumskom i lovačkom kompleksu Tikveš. Dvorac je najvjerojatnije dao izgraditi nadvojvoda Fridrich Habsburški. Do Prvoga svjetskoga rata dvorac je služio kao ljetnikovac, a ponajviše kao lovačka kuća.

Glavni tikveški dvorac sagrađen je tridesetih godina 20. stoljeća u klasicističkom slogu sa secesijskim oznakama, a sredinom stoljeća sagrađeno je i nekoliko zgrada i uslužnih objekata. Pročelje dvorca je klasicistički razigrano i obzidano

fasadnom fugiranom opekom, a uglovi zdanja ožbukani u imitaciji kamenih blokova. (U vrijeme Domovinskoga rata 1991./1992. pa sve do mirne reintegracije Baranje 1998.

dvorac je opljačkan i devastiran. Danas je obnovljen i pripremljen za turističku namjenu. Nalazi se pod upravom Parka prirode Kopački rit.)

Lovački dvorac

Beli Manastir

U Belom Manastiru ističu se dva sakralna zdanja – župna crkva sv. Martina biskupa i parohijska pravoslavna crkva sv. Arhangela Mihaila.

Drvena crkva sv. Martina biskupa podignuta je 1738. godine, a na njenim temeljima izgrađena je 1777. kasnobarokna crkva, koja je obnavljana nekoliko puta tijekom 19. i 20. stoljeća. (Taj sakralni objekt teško je oštećen i spaljen u agresiji na Hrvatsku 1991. i 1992. godine. Nakon mirne reintegracije Baranje 1998. u potpunosti obnovljena i restaurirana te ponovo bljesnula svojim sjajem.)

Župna crkva
sv. Martina biskupa

Jednobrodna kasnobarokna
parohijska pravoslavna crkva sv.
Arhangela Mihaila izgrađena je
1771. godine. U njoj je sačuvan
bogat crkveni inventar.

Parohijska pravoslavna crkva sv.
Arhangela Mihaila

Kneževo

U samom središtu Kneževa nalaze se kasnobarokno-historicističke i klasicističke zgrade koje su od početka 19. stoljeća imale gospodarsku, a djelomice i upravnu namjenu velikoga Beljskoga vlastelinstva.

Dvorac u Kneževu izgrađen je 1828. (po nekim vrelima 1818. godine) kao jednokatna zgrada skromnih klasicističkih obilježja kojemu nije bila namijenjena reprezentativna svrha, nego je bio gospodarsko sjedište vlastelinstva. Tlocrt dvorca u obliku je vrlo izduženoga pravokutnika. Zapadno glavno

pročelje okrenuto je prema mjestu, a istočno prema perivoju. Središnji, dvokatni dio dvorca s trokutastim završetkom, u širini tri prozorske osi, izdiže se iz osnovnog volumena dvorca, a na glavnom se pročelju pojavljuju ukrasi u obliku plitkoga rizalita. Sva su pročelja jednostavno oblikovana, ali se ipak glavno ističe svojim uresima: ulazni portal sa segmentnim lukom, rustikalna obrada prizemlja, dvokatni pilastri na središnjem rizalitnom dijelu te razdjelni vijenac između prizemlja i kata.

Dvorac u Kneževu

Topolje / Gajić

Župna crkva sv. Petra i Pavla
građena je po nalogu
Eugena Savojskoga 1722. i
predstavlja osobitu arhitektonsku
i kulturnu vrijednost. Nalazi se
pored puta između dva velika
baranjska sela Topolja i Gajića
na sjeveru Osječko-baranjske
županije, uz stari rukavac
Dunava. Tlocrtno jedinstven
prostor završava polukružno
zaobljenim svetištem povišenim
za stepenicu. Svjetlu dvoranu

U punom sjaju nakon obnove
– crkva sv. Petra i Pavla

ukrašenu u unutrašnjosti
pilastrima i bogato profiliranim
vijencima osvjetljavaju veliki
prozori. Izvana crkva ima
pilastre i zabat mekih baroknih
linija. (Crkva je teško stradala
u vrijeme Drugoga svjetskoga
rata i Domovinskog rata, ali je
početkom 21. stoljeća potpuno
obnovljena. Izvan je liturgijske
uporabe, ali se u njoj priređuju
koncerti i održavaju druge
kulturne priredbe.)

TURISTIČKA ZAJEDNICA OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

Šetalište kardinala Franje Šepera 1d/II, 31000 OSIJEK

Tel: 031/214-852, Fax: 031/214-853

E-mail: tzosbar@email.t-com.hr

www.tzosbarzup.hr

TZ OPĆINE BIZOVAC

Sunčana 39, 31222 BIZOVAC

Tel: 031/ 685-182

Fax: 031/685-185

www.tzbizovac.hr

TZ GRADA OSIJEKA

Županijska 2, 31000 OSIJEK

Tel: 031/203-755

Fax: 031/203-947

E-mail: grad-osijek@os.t-com.hr

www.tzosijek.hr

TZ GRADA VALPOVA

M. Gupca 32, 31550 VALPOVO
(Gradsko poglavarstvo)

Tel: 031/656-207

Fax: 031/651-408

TZ GRADA D. MIHOLICA

Kolodvorska 2, 31540 D. MIHOLJAC

Tel/Fax: 031/633-103

E-mail: tzdm@tz-donjimiholjac.hr

www.tz-donjimiholjac.hr

TZ GRADA ĐAKOVA

K. Tomislava 3, 31400 ĐAKOVO

Tel: 031/812-319

Fax: 031/822-319

E-mail: tz-grada-djakova@os.t-com.hr

www.tz-djakovo.hr

TZ GRADA NAŠICA

Pejačevićev trg 4, (hotel "Park"),
31500 NAŠICE

Tel/fax: 031/614-951

TZ GRADA BELIŠĆA

grad Belišće p.p./20, 31551 Belišće

Tel: 031/664-184

Fax: 031/664-055

TZ GRADA B. MANASTIRA

Imre Nagya 2, 31300 Beli Manastir

Tel./Fax: 031/702-080

E-mail: tz.grada.belog.manastira@os.htnet.hr

TZ OPĆINE BILJE

Kralja Zvonimira 10, 31327 Bilje

Tel: 031/751-480;

Fax: 031/751-481

E-mail: info@tzo-bilje.hr

www.tzo-bilje.hr

TZ OPĆINE DRAŽ

I. L. Ribara 10, 31305 DRAŽ
(Općinsko poglavarstvo)

Tel./Fax: 031/736-474;

www.opcinadraz.hr

TZ OPĆINE ERDUT

predsjednik: Dragan Dumančić

Zlatna ulica 2, 31205 Aljmaš

Tel./Fax: 031/590-150

(Općinsko poglavarstvo)

Biblioteka 1

Izdavač

Turistička zajednica Osječko-baranjske županije

Za izdavača

Antonio Sobol, dipl. oec.

Koncepcija i tekst

dr. sc. Zlata Živaković-Kerže

Fotografije

Turistička zajednica grada Osijeka
Turistička zajednica Osječko-baranjske županije
Petar Kerže
Dragutin Olvitz

Design i tisak

Grafika Osijek, 2005.

